

Zhvillimet e fundit në jurisprudencën e Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut për lirinë e shprehjes

Freedom of expression and freedom of the media

<http://horizontal-facility-eu.coe.int>

Financuar
nga Bashkimi Evropian
dhe Këshilli i Evropës

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Zbatohet
nga Këshilli i Evropës

Buletini Nr. 2
Zhvillimet më të fundit të jurisprudencës
së Gjykatës Evropiane të të Drejtave
të Njeriut lidhur me Lirinë e Shprehjes

Autor: Cesare Pitea
Redaktore e versionit shqip të Buletinit të
dytë: Mirela Bogdani.

Ky buletini u përgatit në kuadër të Programit të Përbashkët të Bashkimit Evropian dhe Këshillit të Evropës “Instrumenti Horizontal për Ballkanin Perëndimor dhe Turqinë 2019—2022”, dhe projektit të tij mbi “Lirinë e Shprehjes dhe të Medias në Evropën Juglindore (JUFREX)”.

© Këshilli i Evropës, prill 2021.

Të gjitha të drejtat e rezervuara. Licencuar për Bashkimin Evropian. Asnjë pjesë e këtij publikimi nuk mund të përkthehet, të riprodhohet apo të transmetohet, në asnjë formë dhe me asnjë mjet, elektronik (CD-Rom, Internet, etj.) apo mekanik, duke përfshirë fotokopjimin, regjistrimin dhe çfarëdolloj sistemi për ruajtjen apo rinxjerrjen e informacionit, pa lejen paraprake me shkrim nga Drejtoria e Komunikimeve (F-67075 Strasburg Cedex ose publishing@coe.int).

Ky dokument është prodhuar me mbështetjen financiare të Bashkimit Evropian dhe Këshillit të Evropës. Pikëpamjet e shprehura këtu janë përgjegjësi e autorit dhe nuk mund të merren në asnjë mënyrë si pasqyrim i mendimit zyrtar të asnjërës palë.

Tabela e Përmbajtjes

HYRJE	5
SHQYRTIMI I RASTEVE MË TË RËNDËSISHME PËR LIRINË E SHPREHJES	6
<i>Studio Monitori dhe të tjerët kundër Gjeorgjisë – vendim i 30 Janarit 2020, kërkesa nr. 44920/09 dhe 8942/10</i>	6
<i>Mandli dhe të tjerët kundër Hungarisë – vendim i 26 majit 2020, kërkesa nr. 63164/16</i>	7
<i>Szurovecz kundër Hungarisë – vendimi i 8 tetorit 2019, kërkesa nr. 15428/16</i>	7
<i>Baldassi dhe të tjerët kundër Francës – vendim i 11 korrikut 2020, kërkesa nr. 15271/16</i>	8
<i>Brzeziński kundër Polonisë – vendim i 25 Korrikut 2019, kërkesa nr. 47542/07</i>	9
<i>Pryanishnikov kundër Rosisë – vendimi i 10 Shtatorit 2019, kërkesa nr. 25047/05</i>	9
<i>Lilliendhal kundër Islandës – vendimi për papranueshmërinë i 12 Majit 2020, kërkesa nr. 29297/18</i>	10
<i>OOO Flavus dhe të tjerët kundër Rosisë – vendimi i 23 Qershor 2020, kërkesa nr. 12468/15</i>	12
ANALIZË E THELLUAR E ÇËSHTJEVE TË ZGJEDHURA	13
<i>Tagiyev dhe Huseynov kundër Azerbajxhanit – vendimi i 5 Dhjetorit 2019, kërkesa nr. 13274/08.</i>	13
<i>Kablis kundër Rosisë – vendim i 30 Shtatorit 2019, kërkesa nr. 48310/16</i>	15
<i>Magyar Kétfarkú Kutya Párt kundër Hungarisë (GC) – vendim i 20 Janarit 2020, kërkesa nr. 201/17</i>	17

Hyrje

Ky buletin përgatitet në kuadër të iniciativës së përbashkët të Bashkimit Evropian dhe Këshillit të Evropës “Instrumenti Horizontal për Ballkanin Perëndimor dhe Turqinë 2019–2022” dhe projektit të tij me temë **“Liria e shprehjes dhe e mediave në Evropën Juglindore (JUFREX).”**

Për të vazhduar bashkëpunimin me profesionistët ligjorë, certifikimin e trajnerëve nga JUFREX dhe kontributin për përmirësimin e mëtejshëm të njohurive në fushën e lirisë së shprehjes dhe lirisë së mediave, kemi përgatitur këtë buletin si një tjetër mjet që shërben për shkëmbimin e informacionit mbi tendencat dhe zhvillimet e reja në jurisprudencën e Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut (GJEDNJ, Gjykata).

Ndërkohë që Buletini Nr. 1 mbuloi periudhën prill 2019 — korrik 2020, ky numër i buletinit ju prezanton me disa nga vendimet e rëndësishme të dhëna nga gushti 2020 deri në janar 2021.

Në periudhën e analizuar kohore, Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut ka dhënë vendime të rëndësishme në fusha të ndryshme të Nenit 10 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Pjesa më e rëndësishme e jurisprudencës merret me kërkesat e ndërthurura për mbrojtjen e lirisë së shprehjes dhe lirinë dhe sigurinë e gazetarëve dhe anëtarëve të parlamenteve, veçanërisht në lidhje me luftën legjitime kundër terrorizmit dhe dhunës politike. Raste të tjera kanë të bëjnë me masat parandaluese që kufizojnë lirinë e shprehjes politike, kufizimet në aksesin në informacione për çështje me interes publik, mbrojtjen e burimeve të gazetarëve, përgjegjësitë e gazetarëve dhe anëtarëve të gjyqësorit në ushtrimin e lirisë së shprehjes dhe funksionin e aksesit në media të caktuara për të përcjellë opinione politike. Në gjykimet e përzgjedhura, Gjykata sqaron dhe shtjellon kriteret e lirisë së shprehjes në këto fusha, me fokus të veçantë te kriteret e ligjshmërisë së ndërhyrjeve dhe nevoja për shqyrtim të kujdesshëm dhe vlerësim të proporcionaliteti nga autoritetet vendase. Në përgjithësi, në çështjet e përzgjedhura, theksohet menjëherë rëndësia e lirisë së shprehjes në kontekstin e shtetit të së drejtës dhe nevoja për ta çuar përpara legjislacionin dhe praktikën e lirisë së shprehjes në nivel lokal, në përputhje me parimin e subsidiaritetit.

Në pjesën e parë të këtij buletini, do të shihni një përshkrim të shkurtër të çështjeve të përzgjedhura, kurse në pjesën e dytë, një analizë të thelluar të dy çështjeve thelbësore.

Analizë e çështjeve më të rëndësishme të lirisë së shprehjes

Karastelev e të tjerë kundër Rusisë, gjykimi i datës 6 nëntor 2021, kërkesa nr. 16435/10

Faktet e çështjes

Z. Karastelev dhe zj. Karasteleva (kërkuesi i parë dhe i dytë) ishin drejtues të OJQ-së NHCR (*Komiteti Novorossiysk për të Drejtat e Njeriut*, kërkuesi i tretë). Në vitin 2009, ata kishin organizuar dy protesta publike kundër ligjit rajonal të vitit 2008 për mbrojtjen e të miturve, duke e konsideruar atë tepër kufizues dhe jokushtues, pasi sipas tyre ky ligj i kufizonte rëndë liritë e adoleshentëve. Gjatë protestës së parë, kërkuesit kishin mbajtur një poster që thoshte “Liria nuk jepet, ajo duhet të merret.” Gjatë protestës së dytë, kërkuesve iu ishin afruar dy të mitur dhe kishin nisur një bisedë me ta. Prokuroria i kishte konsideruar këto sjellje si sjellje që çonin në përhapje të propagandës ekstremiste, që i inkurajonin adoleshentët të merrnin pjesë në demonstrata të ardhshme, në kundërshtim me Aktin e Goditjes së Ekstremizmit. Ata i kishin cilësuar aktet e kërkuesve si akte që kishin potencialin të çonin në “veprimtari ekstremiste” dhe të pengonin veprimtaritë e ligjshme të autoriteteve shtetërore. Prokurori kishte lëshuar paralajmërime për dy kërkuesit e parë, në cilësinë e tyre si zyrtarë të OJQ-së, mosveprimi në përputhje me ligjin i të cilëve do të çonte në përgjegjësi administrative personale. Më tej, OJQ-ja ishte paralajmëruar se vazhdimi i këtyre aktiviteteve mund të çonte në shpërbërjen e saj. Në fund, njëri prej kërkuesve ishte urdhëruar të korrigojonte shkeljet e bëra. Në thelb, ata u kishin kërkuar kërkuesve që të mos

merrnin pjesë në protesta të ardhshme, sepse rrezikonin të përballeshin me përgjegjësi dhe me shpërbërjen e OJQ-së. Kërkuesit kishin dhënë dorëheqjen nga pozicionet që mbanin në OJQ dhe ishin ankuar, pa sukses, ndaj vendimit të prokurorit.

Dy kërkuesit e parë u ankuan para GJEDNJ-së për shkeljen e lirisë së tyre për të dhënë informacione dhe ide, sipas Nenit 10. Kërkuesi i parë u ankua edhe për shkelje të së drejtës së tij për të pasur akses në drejtësi sipas Nenit 6. Ankesa e OJQ-së kërkuese u shpall e papranueshme nga Gjykata në një vendim me gjyqtar të vetëm të vitit 2016.

Arsyetimi i GJEDNJ-së

Në fillim, Gjykata e hodhi poshtë pretendimin e Qeverisë se, duke qenë se kërkuesja e dytë kishte vdekur pas paraqitjes së kërkesës së saj në gjykatë, djali i saj nuk kishte të drejtën e vazhimit të çështjes për shkak të natyrës thelbësisht personale të kërkesës së saj. Në vendim theksohej se ankesa e paraqitur para gjykatës kishte një “dimension moral” dhe se i afërmi i viktimës së vdekur kishte interes legjitim për ta ndjekur çështjen.

Megjithëse Qeveria nuk kishte kundërshtuar se në këtë çështje kishte edhe ndërhyrje në lirinë e shprehjes, Gjykata e bëri gjithsesi të qartë se kërkuesit ishin të prekur individualisht, megjithëse në mënyrë indirekte, edhe nga aktet e drejtuara drejt OJQ-së.

Çështja kryesore që duhet të trajtohej nga Gjykata ishte cilësia e ligjit mbi të cilin bazohej ndërhyrja.

Problemi ishte i dyfishtë. Së pari, nëse kërkuesit mund të arrinin të parashikonin që sjellja e tyre mund të çonte në zbatimin e masave sipas legjislacionit kundër ekstremizmit. Së dyti, nëse ligji rus u ofronte *masa mbrojtëse* të mjaftueshme kundër arbitraritetit në zbatimin e tij. Gjykata theksoi se përdorimi i masave parandaluese që kufizonin lirinë e shprehjes duhet të kufizohet në rastet që përbejnë rrezik real të kryerjes së veprimeve specifike dhe të rënda, nga persona të caktuar. Asnjë provë nuk tregonte se kjo ishte e parashikuar nga ligji apo që prokurori të kishte përdorur ndonjë kriter të përcaktueshëm dhe të parashikueshëm për të bërë dallimin mes akteve që çonin në ushtrimin legjitim të lirisë së shprehjes dhe atyre që mund të çonin në paralajmërim. Nuk kishte as ndonjë udhëzues të qartë për llojet e akteve që mund të çonin në një paralajmërim dhe jo në përgjegjësi penale. Pasiguria që vinte prej kësaj ndikonte negativisht në parashikueshmërinë e kuadrit rregullator, duke favorizuar një efekt frikësues ndaj lirisë së shprehjes dhe duke i lënë më shumë diskrecion sesa duhet ekzekutivit.

Gjykata theksoi më tej gjetjet e saj në çështje të mëparshme ([Lashmankin e të tjerë kundër Rusisë](#), vendimi i datës 7 shkurt 2017, kërkesat nr. 57818/09 dhe 14 të tjerë, § 356) se ligji kombëtar e kufizonte kompetencën e analizimit nga gjykatat vendase në një fushë shumë të ngushtë, që kufizohej tek "ligjshmëria" e masës së kundërshtuar. Gjykatave vendase nuk u ishte lënë vend për të vlerësuar arsyeshmërinë e saj dhe, në fund, për të bërë një vlerësim të domosdoshmërisë dhe proporcionalitetit që kërkon Neni 10 dhe jurisprudenca e Gjykatës. Prokurorit i ishte dhënë rrjedhimisht kompetenca e pakufishme e lëshimit të një mase parandaluese që ndërhynte në lirinë e shprehjes.

Në fund, Gjykata kishte vendosur që — edhe po t'i referohej fakteve të nxjerra nga prokurori — sjellja e kërkuesve, nëse gjykohej në mënyrë të arsyeshme, nuk mund të futej tek sjelljet që me ligj përshkruhen si veprimtari ekstremiste, pasi ajo sjellje nuk përfshinte planifikimin e ndonjë veprimtarie kriminale, as nuk ishte në gjendje të çonte drejtpërdrejt ose indirekt në akte dhune ndaj autoriteteve publike. Kështu që kishte shkelje të Nenit 10.

Shënim: Kjo çështje thekson nevojën e përcaktimit të rreptë nga ligji vendas të rrethanave, ku një sjellje që nuk përfshin përgjegjësi penale mund të justifikojë vetëm përjashtimisht marrjen e masave parandaluese që ndikojnë në ushtrimin e lirisë së shprehjes. Ajo gjithashtu konfirmon se, për të siguruar mbrojtje nga përdorimi arbitrar i diskrecionit, veprimi i autoriteteve jogjyqësore në marrjen e masave të tilla duhet të shoqërohet me një analizë të rreptë gjyqësore, duke u lejuar gjykatave të bëjnë një vlerësim të proporcionalitetit të masave, në përputhje me kërkesat e Nenit 10.

[Jecker kundër Zvicrës, vendimi i datës 6 tetor 2020, kërkesa nr. 35449/14](#)

Faktet e çështjes

Kërkuesja është një gazetare që kishte botuar një artikull për një person që kishte qenë tregtar kanabisi për dhjetë vjet.

Pas publikimit, prokurori hapi një hetim për trafikimin e drogës dhe kishte kërkuar që kërkuesja të dëshmonte, duke argumentuar se ajo nuk mund të ushtronte të drejtën e saj për mbrojtjen e burimit. Kërkesa e znj. Jecker për të mos i zbuluar burimet e saj fillimisht u pranua nga Gjykata e Kantonit, por ishte hedhur më pas poshtë nga Gjykata Supreme Federale në apel.

Vendimi i Gjykatës Federale bazohej në dy faktorë: trafikimi i drogave të lehta ishte një vepër e rëndë e renditur mes veprave penale që e justifikonin përjashtimin nga mbrojtja e burimeve gazetareske dhe se dëshmia e kërkueses ishte mënyra e vetme e identifikimit të autorit. Gjykata Federale u shpreh se rrethanat e çështjes nuk përbënin asnjë arsye të veçantë që t'i jepnin superioritet interesit publik për ndjekjen penale të veprës apo interesit të kërkueses për mbrojtjen e burimit të saj. Kështu që gjykata iu drejtua ekuilibrit të vendosur nga ligjvënësi, ku e para ka më shumë peshë se e dyta.

Para Gjykatës, kërkuesja u ankua se ishte detyruar të zbulonte identitetin e burimeve konfidenciale në kundërshtim me Neni 10.

Arsyetimi i GJEDNJ-së

Analiza e Gjykatës u përqendrua në mjaftueshmërinë e argumenteve të paraqitura nga Gjykata Federale për të justifikuar përjashtimin nga e drejta e kërkuar për mbrojtjen e burimeve. Gjykata risolli në vëmendje se shqyrtimi nga një gjyqtar ose nga një organ tjetër vendimmarrës i pavarur dhe i paanshëm është një nga masat mbrojtëse më të rëndësishme që duhet të shoqërojë çdo shkelje të së drejtës për mbrojtje të burimeve gazetareske. Gjykata kompetente duhet të jetë në gjendje të përcaktojë nëse ekziston apo jo një interes i domosdoshëm publik që shkon përtej parimit të mbrojtjes së burimeve gazetareske. Përndryshe, ajo duhet të ketë kompetencën e parandalimit të aksesit të panevojshëm në informacione që mund të çojnë në zbulimin e identitetit të burimeve (*Sanoma Uitgevers B.V. kundër, Holandës* [DhM], vendimi i 14 shtatorit 2010, kërkesa nr. 38224/03, § 51).

Gjykata u shpreh se nevoja e zbulimit të identitetit të një burimi nuk mund të vërtetohet thjesht duke argumentuar se, pa u zbuluar ky identitet, nuk do të mund të bëhej hetimi penal. Këtu duhet të merret parasysh se sa e rëndë është vepra penale. Gjykata Federale nuk arriti të marrë në konsideratë rrezikun real ndaj shëndetit të përdoruesve dhe në thelb u mbështet te cilësimi i bërë nga ligjvënësi, të cilin ajo më parë e kishte karakterizuar si "jokonsistent."

Gjykata e konsideroi të parëndësishëm faktin që artikulli nuk e kritikonte hapur veprimtarinë kriminale, fakt të cilit Gjykata Federale i dha rëndësi. Gjykata theksoi se Gjykata Federale nuk kishte arritur të merrte në konsideratë se artikulli mund të kontribuonte në një debat me interes të përgjithshëm mbi efektivitetin e parandalimit dhe goditjes së krimit. Po kështu, ajo gjithashtu kishte nënvlerësuar edhe faktin se urdhri i zbulimit të identitetit mund të kishte pasur ndikim të dëmshëm në reputacionin dhe aftësinë e gazetares për ta kryer detyrën e saj në të ardhmen, si dhe në interesin e anëtarëve të publikut për marrjen e informacionit të dhënë nëpërmjet burimeve anonime.

Prandaj, arsyet e dhëna nga Gjykata Federale nuk ishin të mjaftueshme për të vërtetuar se në këtë rast mbizotëronte nevoja në interes të publikut që justifikonte zbulimin e burimeve gazetareske. Gjykata konstatoi shkelje të Nenit 10.

Shënim: Ky vendim tregon rëndësinë prioritare të mbrojtjes së burimeve për ruajtjen e lirisë gazetareske sipas Nenit 10 (*Goodëin kundër Mbretërisë së Bashkuar* [DhM], vendim i datës 27 mars 1996, kërkesa nr. 17488/90). Gjykata thekson gjithashtu se ekuilibri mes interesave konkurruese nuk mund të parashikohet në mënyrë abstrakte nga ligjvënësi, duke i lënë për detyrë gjyqësorit vetëm të konstatojë nëse situata në fjalë futet apo jo në ndonjë parashikim ligjor të formuluar në terma të përgjithshëm (*Perinçek kundër Zvicrës* [DhM], vendim i datës 15 tetor 2015, kërkesa nr. 27510/08, § 275. Përkundrazi, Konventa kërkon një vlerësim të plotë nga gjyqtari për ekzistencën ose jo, në rrethanat e rastit specifik, të një interesi të domosdoshëm publik, në mënyrë që përjashtimi të jetë në përputhje me kërkesat e lirisë së shprehjes.

Gafiuc kundër Rumanisë, vendim i datës 13 tetor 2020, kërkesa nr. 59174/13

Faktet e çështjes

Kërkuesi ishte gazetar sportiv në një gazetë kombëtare. Në vitin 2005, ai u akreditua nga Këshilli Kombëtar për Studimin e Arkivave të Sigurisë (CNSAS) për të hyrë në arkivat e tij, me qëllimin e deklaruar të hulumtimit mbi sportin gjatë epokës komuniste. Kërkuesi kishte publikuar një sërë artikujsh që zbulonin informacione personale për individët e përfshirë në aktivitetet e policisë politike si informatorë ose persona nën mbikëqyrje.

Në vitin 2009, Bordi Drejtues i CNSAS e kishte tërhequr akreditimin e kërkuesit, me arsyetimin se ai nuk kishte respektuar privatësinë e personave të përndjekur nga organet e sigurimit të shtetit dhe i kishte përdorur informacionet për qëllime të ndryshme nga qëllimi për të cilin i është dhënë

fillimisht akreditimi. Kërkesa e kërkuarit për një rishikim të brendshëm nga ana e Panelit të CNSAS nuk ishte pranuar.

Kërkuari kishte kërkuar pa sukses një shqyrtim gjyqësor në Gjykatën e Apelit dhe në Gjykatën e Lartë të Kasacionit. Ky i fundit kishte lënë në fuqi vendimin e gjykatës më të ulët, sipas të cilit kërkuari ishte i detyruar të mbronte jetën private të atyre që ishin përndjekur në epokën komuniste. Ajo konstatoi se CNSAS e kishte bërë shqyrtimin e nevojshëm të materialeve të publikuara dhe kishte zbatuar kërkesat ligjore, që nuk kërkonin depozitimin paraprakisht të një ankese nga personat e prekur.

Kërkuari u ankua para GJEDNJ-së se me tërheqjen e akreditimit, atij i ishte shkelur e drejta për të ushtruar profesionin e tij si gazetar, pasi kjo përbënte refuzim të aksesit të tij në informacione, duke e privuar publikun nga mundësia e marrjes së informacioneve me interes të përgjithshëm, siç parashikohet në Nenin 10.

Arsyetimi i GJEDNJ-së

Qeveria e paditur argumentoi se ankesa ishte e papranueshme sipas Nenit 35 § 3 b), pasi kërkuari nuk mendohej të kishte pësuar ndonjë "disavantazh të konsiderueshëm" nga faktet për të cilat ankohej. Gjykata e hodhi poshtë këtë kundërshtim, duke ritheksuar se në çështjet që lidhen me lirinë e shprehjes, ky kriter duhet të zbatohet me kujdes (*Margulev kundër Rusisë*, vendim i datës 8 tetor 2019, kërkesa nr. 15449/09). Në veçanti, duke qenë se kërkesa kishte të bënte me një kufizim të shtypit sa i përket aksesit në informacione që mund të kontribuojnë në një debat publik, ajo ngriti disa çështje të rëndësishme të të drejtave të njeriut që kërkonin një shqyrtim në themel.

Interpretimi i gjykatave kombëtare të dispozitave ligjore që e detyron kërkuarin të mbrojë të dhënat personale (sipas ligjit për mbrojtjen e të dhënave) dhe të përdorë informacionin e marrë për qëllime ekskluzivisht shkenore (sipas ligjit që rregullon aksesin në arkiva) nuk kishte qenë as arbitrar dhe as i paparashikueshëm. Kërkuari

kishte mundësi të parashikonte në mënyrë të arsyeshme se veprimet e tij mund të ndikojnë që atij t'i hiqej akreditimi, siç parashikohej nga Rregullorja e CNSAS.

Gjykata vuri në dukje se ndërhyrja kishte pasur qëllim mbrojtjen e të drejtës për respektimin e jetës private të personave, informacionet personale të të cilëve ishin bërë publike. Edhe në mungesë të ankesave nga personat e dëmtuar, akti i autoriteteve publike ishte ndërmarrë për arritjen e një qëllimi legjitim, pasi se autoritetet duhet të miratojnë garanci për mbrojtjen e të dhënave sensitive që zotërojnë.

Në analizën e domosdoshmërisë dhe proporcionalitetit të ndërhyrjes, Gjykata rikujtoi se të dhënat sensitive duhet të trajtohen me kujdes dhe me sy kritik. Kërkuari nuk e kishte filtruar informacionin sensitiv dhe as nuk kishte kryer ndonjë analizë akademike në përputhje me qëllimin e deklaruar. Ai më tepër kishte publikuar materiale bruto, duke zbuluar detaje të jetës personale të njerëzve në fjalë, duke përfshirë edhe emrat e tyre të plotë. Artikujt nuk fokusoheshin aspak në marrëdhëniet mes sportistëve dhe policisë politike, një çështje me interes të përgjithshëm që nuk arrinte të kontribuonte në një debat publik në këtë fushë. Kërkuari kishte pasur mundësi që ta paraqiste këtë çështje për shqyrtim në gjykatat vendase, vendimi i të cilave nuk kishte konstatuar arbitraritet.

Megjithëse Gjykata e pranoi se kjo ndërhyrje kishte ndikuar në aftësinë e kërkuarit për ta hulumtuar këtë fushë, nuk e kishte penguar atë që të vazhdonte të punonte si gazetar dhe se ndërhyrja kishte qenë në raport të drejtë me shkeljen e kryer prej tij.

Shënim: Ky gjykim është interesant në dy aspekte. Së pari, nënvizon rëndësinë e lirisë gazetareske duke përjashtuar, të paktën në parim, se shkelja e saj mund të konsiderohet një shkelje e lehtë që nuk meriton shqyrtim nga Gjykata (krahasuar me *Sylka kundër Polonisë*, vendim i 3 qershorit 2014, kërkesa nr. 19219/07). Së dyti, kjo e bën të qartë se autoritetet publike mundet që *proprio motu* ta kufizojnë lirinë e shprehjes për mbrojtjen e të

tjerëve nga shpërndarja e informacioneve personale sensitive. Në të vërtetë, gjykatat vendase nuk e kishin peshuar shprehimisht privatësinë në raport me lirinë e shprehjes dhe Gjykata i kishte balancuar të dyja këto të drejta, duke i dhënë prioritet të privatësisë.

Imrek kundër Turqisë, vendimi i datës 10 nëntor 2020, kërkesa nr. 45975/12

Faktet e çështjes

Kërkuesi ishte sekretar i një dege lokale të EMEP (Partia Laburiste/e punës). Kështu, ai kishte organizuar dhe kishte marrë pjesë në dy ngjarje politike në mars 2006. Në prill ai u arrestua dhe u vendos në paraburgim me akuzën e shpërndarjes së propagandës në favor të një organizate terroriste (PKK, Partia e Punëtorëve të Kurdistanit). Kjo vinte nga dy elementë: përgjegjësia e tij për akte që pretendohet se ishin të paligjshme (thirrja e sloganeve dhe valëzimi i flamujve dhe posterave) të kryera nga pjesëmarrësit e ngjarjes së parë, dhe një fjalim që ai pretendohet se kishte mbajtur në ngjarjen e dytë.

Pas liritimit, ai ishte dërguar për gjykim. Në mbrojtje të tij, ai pretendoi se kishte vepruar me kujdes për të parandaluar ndonjë veprim të paligjshëm në ngjarjen e parë dhe se fjalimi i tij në ngjarjen e dytë ishte ríprodhuar gabim në transkriptin e paraqitur nga policia si dëshmi. Në shtator 2008, Gjykata Adana Assize e shpalli zotin Imrek fajtor për akuzat dhe e dënoi me një vit burg. Gjykata e Kasacionit la në fuqi vendimin në janar të vitit 2012.

Sipas ligjit nr. 6352 të vitit 2012 (që synonte harmonizimin e së drejtës vendase me jurisprudencën e Gjykatës duke pezulluar procedurat dhe dënimet e dhëna në rastet e "krimeve të opinionit"), ekzekutimi i dënimit të kërkuesit u pezullua, vendimi i vitit 2008 u la mënjanë, kurse procedura e mëtejshme kundër kërkuesit u la aty ku ishte (nuk u vazhdua më tej).

Para Gjykatës, kërkuesi u ankua për parregullsi të procesit penal, duke iu referuar Nenit 6 të Konventës dhe shkeljeje të së drejtës së tij për lirinë e shprehjes sipas Nenit 10.

Arsyetimi i GJEDNJ-së

Gjkata e analizoi çështjen vetëm nga këndvështrimi i Nenit 10.

Sa i përket përgjegjësisë së kërkuesit si organizator i ngjarjes së parë, Gjykata theksoi se organizatorët nuk mund të jenë penalisht përgjegjës për akte në të cilat ata nuk marrin pjesë drejtpërdrejt, përveçse kur ata i kanë inkurajuar apo kur janë treguar më të butë ndaj tyre. Ata nuk duhet të shpallen fajtorë kur veprojnë si paqebërës, duke i bërë paralajmërime turmës (*Mesut Yıldız e Të tjerë kundër Turqisë*, vendimi i 18 korrikut 2017, kërkesa nr. 8157/10, § 34). Për më tepër, gjykatat vendase duhet të kishin shpjeguar se si mund të konsiderohet konkretisht sjellja e kërkuesit si nxitje e dhunës, rezistencës së armatosur ose kryengritjes, apo si përbën ajo gjuhë *urrejtjeje* (*Mart e të Tjerë kundër Turqisë*, vendimi i 19 marsit 2019, kërkesa nr. 57031/10, § 32). Sa u përket deklaratave të kundërshtuara, Gjykata rikujtoi se drejtësia e procedurës dhe garancitë procedurale që i ofrohen kërkuesit janë faktorë që duhet të merren parasysh gjatë vlerësimit të proporcionalitetit të ndërhyrjes në lirinë e shprehjes (*Baka kundër Hungarisë* [DhM], vendimi i 29 marsit 2016, kërkesa nr. 20261/12, § 161). Për rrjedhojë, Gjykata duhet të jetë e kënaqur në përgjithësi me drejtësinë nga pikëpamja e procedurës penale në kuadër të vlerësimit të proporcionalitetit. Në vendimin e saj të vitit 2008, Gjykata Adana Assize e bazoi gjetjen e saj në një provë të vetme, të kontestuar nga kërkuesi, pa kërkuar prova për vërtetim nga ana e tij. Ajo as nuk u përpoq të konfirmonte apo të hidhte poshtë pretendimin e kërkuesit për gabime ose prova për tjetërsimin apo deformimin e bërë në deklartimin dhe transkriptimin e videove. Këto mangësi treguan padrejtësi të procesit penal dhe, për rrjedhojë, çuan në konstatim të shkeljes së Nenit 10.

Shënim: Ky vendim, pavarësisht se ishte pjesë e një aspekti të konsoliduar të jurisprudencës, është i rëndësishëm pasi thekson se si liria e shprehjes funksionon si mbrojtje e lirisë personale dhe sigurisë së aktivistëve politikë. Vendimi gjithashtu, sqaron standardin e përgjegjësisë penale për or-

ganizimin apo për pjesëmarrjen në një ngjarje që ka pasur për qëllim ushtrimin e lirisë së shprehjes, ku pretendohet gjithashtu të jenë zhvilluar edhe aktivitete kriminale.

Panioglu kundër Rumanisë, vendimi i datës 8 dhjetori 2020, kërkesa nr. 33794/14

Faktet e çështjes

Kërkuesja është gjyqtare në Gjykatën e Apelit të Bukureshtit. Në vitin 2012, ajo kishte botuar një artikull në një gazetë kombëtare dhe në një faqe informative në internet për Kryetaren e atëhershme të Gjykatës së Kasacionit. Në terma lirike dhe provokues, artikulli kritikonte emërimin aktual në këtë pozicion të një ish-Prokuroreje të periudhës komuniste, duke e quajtur atë “Shoqja Prokurore” dhe duke aluduar se kishte shfrytëzuar dosjet si armë të regjimit. Seksioni i Gjyqtarëve i Këshillit të Lartë të Gjyqësorit (SJCSM) gjykoi se kërkuesja kishte shkelur Kodin e Sjelljes për Gjyqtarët dhe Prokuroret. Kërkuesja e ankimoi vendimin pa ndonjë sukses pranë Gjykatës së Kasacionit.

Kërkuesja depozitoi pranë GJEDNJ-së një kërkesë ku pretendonte se sanksioni i dhënë po pengonte zhvillimin e saj profesional dhe shkelte lirinë e saj të shprehjes sipas Nenit 10.

Arsyetimi i GJEDNJ-së

Gjkata konstatoi se nuk kishte shkelje të Nenit 10. Ajo pranoi se ndërhyrja në lirinë e shprehjes kishte një bazë ligjore. Megjithatë, kërkuesja kundërshtonte parashikueshmërinë e dispozitave përkatëse të Kodit të Sjelljes për Gjyqtarët pasi aty nuk përcaktoheshin saktë konceptet e “mendimit të shprehur mbi integritetin moral dhe profesional” ose “koleg.”

Gjkata vërejti se dispozita e kundërshtuar rregullonte sjelljen e gjyqtarëve, të një grupi specifik dhe të kufizuar me njohuri profesionale në interpretimin e ligjit dhe se kishte qenë në fuqi për

disa vite. Prandaj, kërkuesja nuk mund të pretendonte se nuk kishte qenë në dijeni të përmbajtjes së saj dhe, në rast dyshimesh për sa i takon objektin, mund të kishte treguar maturi duke shmangur botimin e artikullit.

Gjkata analizoi domosdoshmërinë e kufizimit që synonte ligjërisht mbrojtjen e të drejtave dhe reputacionit të të tjerëve dhe ruajtjen e autoritetit të gjyqësorit. Ajo pranoi se artikulli vinte në pikëpyetje faktin nëse një ish-prokurore nën regjimin komunist ishte i aftë për të kryesuar Gjykatën e Kasacionit dhe u përqendrua në aspektet profesionale të jetës së kësaj të fundit duke kontribuar kështu në një debat më të gjerë publik për reformimin e sistemit gjyqësor. Subjekti i artikullit, një nëpunës publik me një pozicion drejtues në gjyqësor, u ekspozua ndaj më shumë kritikave dhe vëzhgimeve publike sesa personat e zakonshëm. Gjithsesi, Gjykata theksoi maturinë dhe vetëpërmbajtjen e veçantë që gjyqtarët duhet të shfaqin gjatë ushtrimit të lirisë së tyre të shprehjes kur vihet në rrezik nevoja për të ruajtur integritetin e gjyqësorit dhe për të siguruar besimin e publikut në sistemin gjyqësor.

Gjkata konstatoi se autoritetet vendase nuk e kishin tejkaluar marzhin/hapësirën e tyre të vlerësimit pasi kishin kryer rregullisht testin balancues midis të drejtave konkurruese. Në të vërtetë, artikulli përmbante akuza specifike për sjellje të paligjshme ose joetike të personit në fjalë pa ndonjë provë mbështetëse. Për më tepër, sanksioni i vendosur nuk ishte i tepruar pasi nuk shfaqte ndonjë pengesë për kërkuesen që të promovojë në karrierë, dhe ishte çështje spekulimesh nëse kjo mund ndodhte të ardhmen.

Shënim: Kjo çështje tregon se integriteti i gjyqësorit është një kundër-interes i rëndësishëm në ushtrimin e lirisë së shprehjes (*Morice k. Francës* [DhM], vendim i 23 prillit 2015, kërkesa nr. 29369/10, §§ 124–31). Megjithatë, vendimi tregon se kjo vlen sidomos kur kritikën formulohet nga vetë anëtarët e gjyqësorit, të cilët duhet të tregojnë maturinë maksimale në ushtrimin e lirisë së shprehjes kur ky integritet vihet në diskutim (krahaso me *Baka k. Hungarisë* [DhM], vendim i 23 qershorit 2016, kërkesa nr. 20261/12, §§ 158–67).

Schweizerische Radio – und Fernsehgesellschaft et publisuisse SA k. Zvicrës vendim i datës 22 dhjetor 2020, kërkesa nr. 41723/14

Faktet e çështjes

Kërkuesi i parë, *Schweizerische Radio – und Fernsehgesellschaft* (SSR), shoqatë në fushën e të drejtës private është transmetuesi radioteleviziv publik kombëtar i licencuar nga Konfederata Zvicrane. Kërkuesi i dytë ishte (*publisuisse SA*) një kompani që merrej me shitje dhe reklama.

Në vitin 2011, *Verein gegen Tierfabriken*, një shoqatë për mbrojtjen e kafshëve dhe konsumatorit, rezervoi hapësirë reklamuese përmes kërkuesit të dytë për të transmetuar në televizionin kombëtar një reklamë të shkurtër që promovon faqen e saj të internetit. Pretendimi lexonte: “Atë që mediat e tjera nuk e thonë”. Pak më vonë, shoqata kërkoi të transmetojë një version të dytë të reklamës me pretendimin “Atë që Televizioni Zvicran [d.m.th. kërkuesi i parë] nuk e thotë”. Kërkuesi i dytë e refuzoi këtë kërkesë, duke konsideruar se ishte në kundërshtim me termat dhe kushtet e saj të përgjithshme, pasi ishte e dëmshme për interesat tregtare dhe imazhin e kërkuesit të parë.

Në vitin 2012, shoqata ishte e pasuksesshme në ankesën e saj pranë Bordit të Pavarur të Ankesave të Radios dhe Televizionit (AIEP). Më pas, ajo e kundërshtoi vendimin në Gjykatën Supreme Federale e cila vendosi në favor të saj. Gjykata Federale vlerësoi se SSR gëzonte më pak autonomi në çështjet e reklamave, një mjet ky për të financuar më tepër një shërbim publik sesa përmbajtjet editoriale, dhe se nuk barazohej në këtë drejtim me një transmetues tërësisht privat. Kështu që të dy kërkuesit kishin marrë një “detyrë Shteti” (“*tâche de l’État*”) që nënkupton se duhej të respektonin të drejtat themelore, sipas nenit 35 (2) të Kushtetutës Federale, i cili përcakton detyrimin personal për të respektuar të drejtat themelore. Ligji Federal për Transmetimet Radiotelevizive nuk parashikonte mbrojtjen e interesit dhe reputacionit tregtar si shkak për të ndaluar transmetimin, e cila përbënte një kufizim të së drejtës

së shoqatës për lirinë e shprehjes. Prandaj SSR kishte për detyrim të baraspeshonte objektivisht interesat e përfshira, duke pranuar gjithashtu një shkallë të caktuar kritike.

Kërkuesit u ankuan para Gjykatës për shkelje të lirisë së shprehjes sipas Nenit 10.

Arsyetimi i GJEDNj-së

Në pajtim me jurisprudencën për legjitimitimin e kompanive të transmetimeve publike (*Radio France dhe Të tjerë k. Francës*, vendimi i 23 shtatorit 2003, kërkesa nr. 53984/00), Gjykata konfirmoi se kërkuesi i parë përfshihet në përkufizimin e “organizatës joqeveritare” sipas nenit 34 të Konventës (*Schweizerische Radio – und Fernsehgesellschaft SRG k. Zvicrës*, vendim i 21 qershorit 2012, kërkesa nr. 34124/06).

Detyrimi për të transmetuar versionin e dytë të reklamës përbënte ndërhyrje në të drejtat e kërkuesit sipas Nenit 10, bazuar në nenin 35 (2) të Kushtetutës Federale. Gjykata vendosi se zbatueshmëria e saj për reklamën e kërkuesit ishte e parashikueshme, nisur nga natyra e përgjithshme e dispozitave kushtetuese (*Rekvényi k. Hungarisë* [DhM], vendim i 20 majit 1999, kërkesa nr. 25390/94), kujdesi i veçantë që pritet të tregojnë profesionistët në vlerësimin e rreziqeve dhe përgjegjësive të veprimtarive të tyre (*Delfi AS k. Estonisë* [DhM], vendim i 16 qershorit 2015, kërkesa nr. 64569/09), si dhe jurisprudenca e Gjykatës Supreme Federale. Ajo e dalloi këtë çështje nga precedentët (*Animal Defenders International k. Mbretërisë së Madhe* [DhM], vendim i 22 prillit 2013, kërkesa nr. 48876/08), në kuptimin që Ligji Federal nuk ndalonte në parim transmetimin e reklamës, pasi mbrojtja e interesave tregtare dhe reputacionit të të tjerëve renditej mes shkaqeve ligjore për refuzimin.

Gjykata çmoi se detyrimi i vendosur ndaj kërkuesve për transmetimin e reklamës nuk ishte një ndërhyrje joproporcionale në lirinë e tyre të shprehjes. Gjykata nuk pa asnjë arsye bindëse për t’u distancuar nga vlerësimi i gjykatave vendase. Ajo theksoi se reklama kishte për qëllim promovimin e veprimtarisë së Shoqatës në fushën e mbrojtjes së kafshëve dhe konsumatorit dhe jo të nxiste

publikun të blinte një produkt të veçantë, prandaj përbënte ushtrim të lirisë së shprehjes për çështje me interes të përgjithshëm. Gjykata vuri në dukje se SSR, që mban pozitë të veçantë në peisazhin mediatic zviceran, ofroi një platformë për informim të publikut, e cila nuk ishte e krahasueshme me atë të televizioneve të tjera. Kështu, kërkuesit të parë iu kërkua të pranonte kritikën dhe të ofronte një seksion për to në kanalet e veta të transmetimit, edhe nëse kritikën përmbanin informacione ose ide ofenduese, tronditëse apo shqetësuese. Gjithashtu, edhe pse mesazhi i reklamës u paraqit në një mënyrë shumë provokuese, u konsiderua shprehje e mendimit të një pale të tretë. Gjykata nuk konstatoi shkelje të Nenit 10

Shënim: Vendimi i Gjykatës në këtë rast është interesant, pasi kontribuon në debatin e vazhdueshëm mbi ekzistencën dhe kufijtë e të drejtës së aksesit në media specifike, mbi rolin e lirisë së shprehjes në reklama dhe në kufirin që duhet të vendoset midis përgjegjësive të operatorëve mediaticë tërësisht privatë dhe operatorëve që kryejnë njëfarë funksioni publik. Kjo është një çështje që ka tërhequr vëmendje të konsiderueshme në lidhje me ndërmjetësit e internetit dhe platformat online (shih, *mutatis mutandis*, [Delfi AS k. Estonisë](#) [DhM], vendim i 16 qershorit 2015, kërkesa nr. 64569/09 dhe [Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete k. Hungarisë](#), vendim i 2 shkurtit 2016, kërkesa nr. 22947/13). Vendimi nënvizon se, në këtë fushë, Konventa mund të pranojë zgjidhje të ndryshme për të balancuar interesat në fjalë, për sa kohë mbështeten mjaftueshëm në rregullime të brendshme të qarta dhe në vlerësim të kujdesshëm gjyqësor, në përputhje me parimin e subsidiaritetit.

Société Editrice de Mediapart e Të Tjerë k. Francës, vendim i datës 14 janar 2021, kërkesat nr. 281/15 dhe 34445/15

Faktet e çështjes

Çështja kishte të bënte me një urdhërim kundër *Mediapart* (një faqe interneti *online*), konkretisht kundër drejtorit të saj

dhe një gazetari, për të hequr nga faqja e internetit të gazetës çdo përmbajtje lidhur me pjesë nga regjistrimet e paligjshme të bëra fshehurazi në shtëpinë e zonjës Bettencourt, që ishte aksionerja kryesore e grupit *l'Oréal*. Regjistrimet ishin depozituar si prova në një hetim penal mbi një aktivitet që pretendohet të ishte kriminal, për të përfituar financiarisht nga dobësia e saj në ngarkim të disa individëve, përfshirë P.D.M., që ishte administratori i pasurisë së saj dhe politikanë të shquar (përfundimisht të shpallur të pafajshëm). Pas procedimit penal, P.D.M. dhe një person tjetër u shpallën fajtorë dhe u dënuan për veprën penale të ndikimit të paligjshëm.

Kërkuesit u ankuan para Gjykatës se kjo përbënte shkelje të lirisë së shprehjes sipas Nenit 10.

Arsyetimi i GjEDNJ-së

Analiza e Gjykatës u përqendrua në proporcionalitetin e ndërhyrjes. Gjykata sqaroi se shpallja e ankuesve të pafajshëm në procesin penal nuk nënkupton që ndërhyrja e kontestuar ka qenë joproporcionale. Duke arritur në një konkluzion të ndryshëm, gjykatat civile vendase nuk u bazuan vetëm në rrethanën që bisedat ishin përgjuar me mjete qartësisht të paligjshme. Ato çmuan se përmbajtja e publikuar dhe mënyra e prezantimit ekspozonin detaje të panevojshme të jetës private të personave në fjalë. Gjykata vuri në dukje gjithashtu se shpërndarja në internet, edhe pse me pagesë, e bëri informacionin të arritshëm për një numër të madh njerëzish për një periudhë të gjatë.

Sa i përket masës së miratuar, Gjykata rikujtoi se në parim është e papranueshme sipas Nenit 10 të ndalohet zbulimi i informacionit që është bërë tashmë publik apo që nuk është më konfidencial (*Fressoz et Roire k. Francës* [DhM], vendim i 21 janarit 1999, kërkesa nr. 29183/95, § 53). Megjithatë, në çështjen në fjalë, urdhri i heqjes së informacionit nga faqja e internetit ishte i nevojshëm për të ndrequr cenimin fillestar të jetës private të zonjës Bettencourt dhe për t'i dhënë fund shqetësimeve që po i shkaktonte një gruaje vulnerabël. Publikimi i regjistrimeve kishte qenë i paligjshëm që në

fillim dhe, megjithëse ishin shpërndarë gjerësisht tashmë, riprodhimi i tyre nga shtypi në tërësi mbetet i ndaluar. Urdhërimi nuk rezultoi të kishte efekt parandalues në kuptimin se si kërkuesit, pasi u shpallën të pafajshëm për akuzat penale, ushtruan dhe vazhduan të ushtronin të drejtat e tyre për lirinë e shprehjes.

Gjykata arriti në përfundimin se vlerësimi i kryer nga gjykatat vendase ishte në përputhje me kërkesat e Nenit 10 dhe, rrjedhimisht, nuk kishte shkelje të lirisë së shprehjes.

Shënim: Vendimi është i rëndësishëm pasi jep një shembull se si shtypi duhet të kryejë detyrat

dhe përgjegjësitë e veta, edhe kur bëhet fjalë për raportimin e çështjeve të rënda me interes publik, duke treguar kujdes për të drejtën për jetë private të personave të cenueshëm, sidomos kur informacioni dhe materialet e ndjeshme shpërndahen përmes internetit ([Redaksia e Pravoye Delo dhe Shtekel k. Ukrainës](#), vendim i 5 majit 2011, kërkesa nr. 33014/05). Sidoqoftë, duhet të theksohet se konstatimi i mos-shkeljes, në këtë rast, lidhet pazgjidhshmërisht me rrethanën që ndërhyrja nuk mori formën e shkeljes penale apo përgjegjësisë civile, por ishte u kufizua në heqjen e përmbajtjes së paligjshme.

Analizë e thelluar e çështjeve të përzgjedhura

*Sabuncu dhe Të tjerë k. Turqisë,
vendim i datës 10 nëntor 2020,
kërkesa nr. 23199/17*

Faktet e çështjes

Dhjetë kërkuesit ishin gazetarë të *Cumhuriyet* ("Republika"), të gazetës kryesore vendase, ose drejtues të fondacionit që ishte aksioneri kryesor i kompanisë që e botonte.

Pas shpalljes së gjendjes së jashtëzakonshme në korrik 2016, dhe pas qëndrimit në arrest për pak ditë, më 6 nëntor 2016, kërkuesit u vendosën në paraburgim. Gjykata e Magjistraturës së 9-të në Stamboll gjykoi, ndër të tjerash, se kishte dyshime të forta që përmes artikujve të botuar në gazetën *Cumhuriyet*, politikën editoriale të së cilës ata duhej të kontrollonin, si dhe përmes mediave sociale, ata po promovonin dhe përhapnin propagandë në emër të organizatave të konsideruara si organizata terroriste, specifikuat PKK (Partia e Punëtorëve të Kurdistanit (organizatë e paligjshme e armatosur)/Sindikata e Komuniteteve të Kurdistanit) dhe organizatës referuar nga autoritetet turke si FETÖ/PDY (Organizata e Terrorit Fetullahist/Struktura Shtetërore Paralele). Gjykata konstatoi gjithashtu se ekzistonte rreziku për zhdukjen dhe prishjen e provave dhe se masat alternative do të ishin të pamjaftueshme.

Ndërkohë u depozituan shumë kërkesa për lirimin e kërkuesve si dhe kundërshtime ndaj urdhrave për vazhdim të paraburgimit, por nuk u pranuan. Paraburgimi i tyre u zgjat në mënyrë periodike.

Në prill 2017, Prokuroria e Stambollit paraqiti pranë Gjykatës Penale 27 të Stambollit një akt-

akuzë kundër dhjetë kërkuesve. Prokurori pretendonte kryesisht se gjatë tre viteve para grushtit të shtetit të tentuar në 15 korrik 2016, qëndrimi editorial i *Cumhuriyet* kishte ndryshuar si rezultat i ndikimit të kërkuesve i cili binte ndesh me parimet editoriale që gazeta u ishte përmbytur për 90 vjet.

Në korrik 2017, në fund të seancës së parë, Gjykata Penale e Stambollit konstatoi se provat ishin mbledhur tashmë dhe rreziku i zhdukjes nuk ishte më i pranishëm për shtatë prej kërkuesve, ndaj urdhëroi lirimin e tyre. Lirimi i tre kërkuesve të mbetur u urdhërua gjatë periudhës shtator 2017 – prill 2018.

Në prill 2018, Gjykata Penale e Stambollit çliroi njërin kërkues (z. Günay) nga të gjitha akuzat dhe i shpalli nëntë të tjerët fajtorë për ndihmë ndaj një organizate terroriste pa qenë anëtarë të saj, sipas nenit 220 § 7 të Kodit Penal. Ata u dënuan me burgim nga tre vjet e gjashtë muaj në shtatë vjet e gjashtë muaj. Në shkurt 2019, Gjykata e Apelit e Stambollit rrëzoi ankimet e kërkuesve. Në shtator 2019, Gjykata e Kasacionit prishi vendimin e apelit dhe e ktheu çështjen për rigjykim në Gjykatën e Apelit. Në nëntor 2019, Gjykata e Apelit në Stamboll shpalli të pafajshëm njërin ankuar (z. Gürsel), por ndryshoi vendimin e Gjykatës së Kasacionit duke dënua tetë të tjerët. Proceset e ankimit të mëtejshëm pranë seksioneve të Gjykatës së Kasacionit janë ende në pritje.

Ndërkohë, në dhjetor 2016, kërkuesit paraqitën kërkesa individuale pranë Gjykatës Kushtetuese ku pretendonin shkelje të së drejtës për liri dhe siguri dhe të së drejtën për lirinë e shprehjes dhe

lirinë e shtypit. Gjykata Kushtetuese konstatoi shkeljen e këtyre të drejtave ndaj dy kërkuesve (z. Günay dhe z. Gürsel) dhe nuk gjeti shkelje të këtyre të drejtave për tetë ankuesit e tjerë.

Para Gjykatës, kërkuesit parashtruan se paraburgimi i tyre kishte qenë arbitrar dhe nuk bazohej në ndonjë provë konkrete që mbështeste dyshimin e arsyeshëm se kishin kryer veprë penale (Neni 5 § 1) dhe për kohëzgjatjen e procesit në Gjykatën Kushtetuese 5 § 4). Më tej, pretenduan se u është shkelur liria e shprehjes (Neni 10), duke u ankuar se akuzat për vepra penale të lidhura me terrorizmin bazoheshin në qëndrimin e redaksisë së një gazete që kritikonte politika të caktuara qeveritare. Në fund, ata pretenduan se paraburgimi i tyre ishte ndëshkim për kritikën ndaj qeverisë dhe përbente abuzim me kufizimet e të drejtës së tyre për liri (Neni 18 në lidhje me Nenin 5 § 1 dhe Nenin 10).

Arsyetimi i GjEDNj-së

G jykata rrëzoi disa kundërshtime paraprake për sa i përket pranueshmërisë së ankesave. Sidoqoftë, çmoi se z. Günay dhe z. Gürsel, pretendimet e të cilëve për shkeljen e të drejtës për liri dhe lirisë së shprehjes ishin lënë në fuqi nga Gjykata Kushtetuese, kishin humbur statusin e viktimës në lidhje me këto pretendime.

Neni 5 § 1 (e drejta për liri – ekzistenca e shkaqeve të arsyeshme për kryerjen e krimet) – Gjykata rikujtoi se faktet duhej të shqyrtoheshin nga autoritetet vendase me shumë kujdes, duke pasur parasysh shkallën e veprave të pretenduara dhe ashpërsinë e dënimit të mundshëm. Faktet që mbështesin dyshimin për kryerjen e tyre duhet të bazoheshin në prova të verifikueshme dhe objektive që të konsiderohen se përmbushin elementët e arsyeshëm të një prej krimeve të pretenduara, siç përcaktohet nga Kodi Penal.

Gjykata vërejti se materialet e publikuara të referuara nga autoritetet gjyqësore në urdhërimin dhe zgjatjen e paraburgimit të kërkuesve mund të ndaheshin në katër grupe: (1) artikuj që kritikojnë politikën e autoriteteve politike dhe sjelljen publike

të simpatizantëve të tyre; (2) artikuj, postime dhe lajme që raportojnë deklarata të bëra nga persona që pretendohet se përfaqësojnë organizata të paligjshme; (3) pikëpamje kritike të shprehura nga gazetarët e *Cumhuriyet* mbi veprimet e autoriteteve administrative dhe gjyqësore për të luftuar organizatat e paligjshme; dhe (4) informacione të ndjeshme që zgjojnë interesin publik.

Gjykata çmoi që edhe duke supozuar që të gjithë artikujt e gazetave të cituara nga autoritetet kombëtare për të justifikuar paraburgimin fillestar dhe të vazhdueshëm të kërkuesve u atribuohen atyre, ato nuk i zbulonin një vëzhguesi objektiv ndonjë fakt në gjendje të ngrinte dyshim të arsyeshëm për kryerjen e veprave penale të përhapjes së propagandës në emër të organizatave terroriste ose ndihmën e atyre organizatave.

Pas një shqyrtimi të hollësishëm të akteve të pretenduara të kërkuesve, Gjykata vuri në dukje sa vijon. Ata hynë brenda fushës së debatit publik për fakte dhe ngjarje që tashmë ishin të njohura. Ata shqyrtuan dhe raportuan fakte dhe opinione në përputhje me detyrat gazetareske. Ato nuk përbënin mbështetje ose advokim të përdorimit të dhunës në sferën politike dhe as tregonin ndonjë dëshirë të kërkuesve për të kontribuar në objektivat e paligjshme të organizatave terroriste, pra në përdorimin e dhunës dhe terrorit për qëllime politike. Gjykata nënvizoi se në pamje të parë këto fakte janë brenda kuadrit të veprimtarisë legjitime të opozitës politike, duke treguar se ato binin në ushtrimin e lirisë së tyre të shprehjes dhe lirisë së shtypit, siç garantohet nga ligji i brendshëm dhe nga Konventa. Kritikën legjitime ndaj autoriteteve në kontekstin e debatit publik, në kuadrin e lirisë së shprehjes dhe shtypit, u barazuan me ndihmën e organizatave terroriste dhe/ose përhapjen e propagandës në favor të tyre. Sipas pikëpamjes së Gjykatës, një interpretim i tillë i ligjit penal paraqet rrezik të konsiderueshëm për sistemin e Konventës, ku çdo person që shpreh një pikëpamje në kundërshtim me pikëpamjet e mbrojtura nga qeveria dhe autoritetet zyrtare mund të karakterizohet si terrorist ose një person që ndihmon terroristët. Në një demokraci pluraliste, një situatë e tillë nuk e bind një vëzhgues

objektiv për ekzistencën e dyshimit të arsyeshëm ndaj gazetarëve që janë në linjë me opozitën politike por nuk nxisin përdorimin e dhunës.

Lidhur me pretendimin e qeverisë turke se masa ishte përjashtimisht e justifikuar për shkak të gjendjes së jashtëzakonshme, Gjykata vuri në dukje se në këtë kuadër ishin miratuar shumë masa që kufizonin ndjeshëm garancitë procedurale të parashikuara në ligjin e brendshëm për këdo që ndalohej nga policia apo paraburgosej. Sidoqoftë, asnjë nga këto masa nuk gjente zbatim në rastin e kërkuesve. Prandaj, masat e kontestuara nuk mund të konsiderohen se janë në përputhje me kushtet e përcaktuara në Nenin 15 të Konventës.

Prandaj, Gjykata konstatoi shkeljen e Nenit 5 § 1 për shkak të mungesës së dyshimit të arsyeshëm se tetë kërkuesit në fjalë kishin kryer vepër penale. Për këtë arsye, e cilësoi të panevojshëm shqyrtimin veçmas të pretendimeve të tjera të kërkuesve sipas Nenit 5 § 1 (c) dhe 3.

Neni 5 § 4 (e drejta për liri – shqyrtimi i shpejtë i ligjshmërisë së arrestit me burg) – Gjykata theksoi se kërkesa për shqyrtim të shpejtë të arrestimit zbatohet në proceset para Gjykatës Kushtetuese. Ajo vuri në dukje se kohëzgjatjet ishin midis 7–16 muajsh dhe se të gjitha binin gjatë periudhës së gjendjes së jashtëzakonshme. Megjithatë, periudhat përkatëse nuk mund të cilësohen si “të shpejta” në një kontekst të zakonshëm dhe duke iu referuar rasteve të mëparshme të arrestimeve gjatë gjendjes së jashtëzakonshme ([Akgün k. Turqisë](#), vendimi i 2 prillit 2019, kërkesa nr. 19699/18, [Mehmet Hasan Altan k. Turqisë](#), vendimi i 20 marsit 2018, kërkesa nr. 13237/17, dhe [Şahin Alpay k. Turqisë](#), vendimi i 20 marsit 2018, kërkesa nr. 16538/17), duhej pasur parasysh kompleksiteti i ankesave dhe ngarkesa e çështjeve të Gjykatës Kushtetuese pas shpalljes së gjendjes së jashtëzakonshme. Gjykata arriti në përfundimin se kjo ishte një situatë përjashtimore dhe se në rrethanat specifike të çështjeve nuk ka pasur shkelje të Nenit 5 § 4.

Neni 10 (liria e shprehjes) – Gjykata theksoi se ndjekja penale dhe paraburgimi i gazetarëve i

lidhur drejtpërdrejt me punën e tyre cenojnë Nenin 10 edhe kur personi i akuzuar çlirohet përfundimisht nga akuzat. Ishte e vërtetë që akuzat rezultuan në pengesë aktuale dhe efektive mbi ta për të kryer punën e tyre gazetareske. Gjykata çmoi se paraburgimi i paligjshëm që përbën njkohësisht edhe cenim të një prej lirive të garantuara nga Konventa nuk mund të konsiderohet në parim si kufizim i lejuar i kësaj lirie të parashikuar nga ligji kombëtar. Në referim të gjetjeve sipas Nenit 5 §1, Gjykata konstatoi edhe shkeljen e Nenit 10.

Neni 18, i lidhur me Nenin 5 § 1 dhe 10 (keqpërdorimi i kufizimeve ndaj lirisë personale dhe lirisë së shprehjes) – Kërkuesit në thelb u ankuan se motivi i vërtetë pas paraburgimit të tyre ishte që gazeta të mos kritikonte më qeverinë dhe simpatizantët e saj. Gjykata vuri në dukje se ndërhyrësit e tretë, përfshirë Komisionerin për të Drejtat e Njeriut, treguan se pas grushtit të shtetit të vitit 2016, kishte pasur shumë raste ku ndaj gazetarëve ngriheshin akuza të pabazuara për terrorizëm dhe ata mbaheshin në arrest me burg. Sidoqoftë, Gjykata theksoi se “procesi politik dhe procesi gjyqësor janë thelbësisht të ndryshëm” dhe se ajo duhet të bazojë vendimin e saj në “prova në kuptimin juridik”. Ajo vuri në dukje se ekzistenca e një “qëllimi të fshehtë” që sjell shkeljen e Nenit 18 nuk tregohet automatikisht nga konstatimi se kërkuesit ishin arrestuar në mënyrë të paligjshme në shkelje të lirisë së shprehjes. Gjykata shqyrtoi rrethanat e çështjes dhe vuri re se Gjykata Kushtetuese kishte shqyrtuar plotësisht çështjen e kërkuesve dhe kishte dhënë një vendim të artikuluar, të shoqëruar edhe me mendime paralele. Ajo arriti në përfundimin se ekzistenca e një qëllimi të fshehtë nuk u vërtetua përtej çdo dyshimi të arsyeshëm. Prandaj, nuk konstatoi shkelje të Nenit 18.

Komente të përgjithshme

Vendimi zgjidh një çështje kyçe në fushën e lirisë dhe sigurisë së gazetarëve. Ajo e avancoi jurisprudencën e Gjykatës në lidhje me mbrojtjen nga arrestimi arbitrar i gazetarëve në dy aspekte:

Së pari, artikulon parimet në lidhje me ekzistencën e një “dyshimi të arsyeshëm se është kryer një vepër penale” nga një person i mbajtur në paraburgim, si pjesë thelbësore e garancisë ligjore të përcaktuara në Nenin 5 § 1 (c). Sipas vendimit, kjo shkon përtej mirëbesimit. Krahasuar me qasjen standarde ndaj problemit (krahaso [Fox, Campbell dhe Hartley k. Mbretërisë së Bashkuar](#), vendim i 3 gushtit 1990, kërkesat nr. 12244/86, 12245/86, 12383/86), vendimi kontribuon në zhvillimin dhe konsolidimin e një testi të dyfishtë: (1) vëzhguesi objektiv duhet të bindet me ekzistencën e fakteve ose informacionit si bazë për ndalimin (aspekti faktik), dhe (2) këto fakte konsiderohen arsyeshëm se përbëjnë element ligjorë të veprës (kualifikimi ligjor). Kontributi kryesor i gjykimit është të përcaktojë qartë parimin sipas të cilit “një dyshim nuk mund të konsiderohet i arsyeshëm kur bazohet në qasjen që “klasifikon si sjellje kriminale” ushtrimin e “të drejtave dhe lirive të njohura nga Konventa” (shih edhe [Ragip Zarakolu k. Turqisë](#), vendim i 15 shtatorit 2020, kërkesa nr. 15064/12, [Şik k. Turqisë \(nr. 2\)](#), vendim i 24 nëntorit 2020, kërkesa nr. 36493/17). Për më tepër, kur vepra penale e pretenduar është një vepër e rëndë dhe procedimi penal cenon lirinë e shprehjes, kërkohet një kontroll shumë më i rreptë gjyqësor, qoftë i procesit para gjykatave vendase ashtu edhe nga vetë Gjykata.

Një kontribut i mëtejshëm i gjykimit për zhvillimin e parimeve në këtë fushë është pohimi i qartë se një masë e paligjshme ndalimi që ndërhyt në lirinë e shprehjes “nuk mund të konsiderohet në parim si kufizim i lejuar i kësaj lirie të parashikuar nga ligji i brendshëm”. Së bashku me shqyrtimin e rreptë që kërkohet për të justifikuar kufizimin e lirisë së gazetarit për akuza që lidhen drejtpërdrejt me punën e tyre, kjo vendos një standard shumë të lartë të mbrojtjes.

Konstatimi i Gjykatës se nuk kishte abuzim me kufizimet e lirisë personale është gjithashtu i rëndësishëm në debatin e vazhdueshëm juridik për fushën e zbatimit të Nenit 18. Në mendimin e tij paralel, gjyqtari Kūris argumentoi se Gjykata ka zbatuar standard shumë të sforcuar për “provat e pakundërshtueshme dhe të drejtpërdrejta” lid-

hur me ekzistencën e qëllimit të fshehtë për kufizimin, huazuar nga praktika e vjetër gjyqësore ([Khodorkovskiy k. Rusisë](#), nr. 5829/04, § 259, 31 maj 2011). Ai pretendoi se duhej ndjekur një qasje e ndryshme e zhvilluar në praktikën gjyqësore dhe e konfirmuar tashme nga Dhoma e Madhe ([Merabishvili k. Gjeorgjisë](#) [DhMC], vendim i 8 nëntorit 2017, kërkesa nr. 72508/13). Nën këtë optikë, Gjykata duhej të kishte kryer vlerësim autonom, bazuar edhe në elementët kontekstualë dhe të përdorte një gamë më të gjerë burimesh informacioni. Dhoma e Madhe e ka trajtuar këtë problem në vendimin për çështjen [Selahattin Demirtaş k. Turqisë \(nr. 2\)](#), përshkruar më poshtë.

[Selahattin Demirtaş k. Turqisë \(nr. 2\)](#) [DhM], vendim i 22 dhjetorit 2020, kërkesa nr. 14305/17

Faktet e çështjes

Kërkuesi ishte një anëtar i zgjedhur i Asamblesë Kombëtare turke, ish-kandidat për president i Republikës dhe një nga bashkëkryetarët e Partisë Demokratike Popullore (HDP), partia e parë politike pro-kurde që fitoi përfaqësim parlamentar.

Më 20 maj 2016 u miratua një ndryshim në Kushtetutën e Turqisë, që hiqte paprekshmërinë e deputetëve (d.m.th. hiqte imunitetin ndaj arrestimit, marrjes në pyetje, ndalimit dhe gjykimit) sipas nenit 83, pika 2 të Kushtetutës, në të gjitha rastet kur kërkesat për këtë qëllim i ishin përcjellë Asamblesë Kombëtare përpara datës së miratimit të këtij ndryshimi kushtetues. Ndryshimi nuk u shtri në paprekshmërinë parlamentare (d.m.th. përgjegjësia për mendimet e shprehura gjatë ose në lidhje me aktivitetet parlamentare). Kjo reformë filloi në tetor 2014 pas përplasjeve në Kobani të Sirisë midis Daesh dhe forcave të një organizate të lidhur me PKK-në, të cilën Turqia e konsideron organizatë terroriste. Pas masave të qeverisë për të mos lejuar mbështetësit kurdë të bashkohen me forcat anti-Daesh në Siri, shpërthyen demonstrata të dhunshme. Në vitin 2015 pati një ringjallje të sulmeve terroriste, të dhunës politike

dhe të përplasjeve të armatosura midis forcave qeveritare dhe fraksioneve kurde. Kjo i dha fund procesit për të zgjidhur “çështjen kurde” që kishte filluar që nga viti 2011.

Kërkuesi, partia e të cilit fillimisht kishte bërë thirrje për demonstrata kundër qeverisë përmes postimeve në Twitter, ishte aktiv me fjalime dhe deklarata mbi këto ngjarje. Ai bëri thirrje që t’i jepet fund dhunës politike, por gjithashtu mbështeti “rezistencën” kurde dhe pretendimet e kurdëve për autonomi. Në një deklaratë për shtyp më 16 janar 2016, Presidenti i Turqisë iu referua qartazi deklaratave të kërkuesit si “krime kundër Kushtetutës” dhe bëri thirrje që të mbahej përgjegjësi përmes një “procesi që do të fillojë me heqjen e imunitetit [parlamentar]”.

Në nëntor 2016, kërkuesi u vendos në arrest me burg nga Gjykata e Magjistraturës 2 e Diyarbakir, pas një hetimi penal të kryer nga prokuroria e Diyarbakirit, për dyshimin e anëtarësisë së tij në një organizatë të armatosur terroriste dhe nxitjen e të tjerëve për të kryer vepra penale. Prokuroria bashkoi 31 hetime penale në lidhje me kërkuesin në një proces të vetëm. Z. Demirtaş u bë kështu një nga 154 deputetët (përfshirë 55 anëtarë të HDP-së) që u prekën nga ndryshimi kushtetues. Përfundimisht, 14 anëtarë të HDP-së duke përfshirë kërkuesin, si dhe një anëtar i një partie tjetër të opozitës, iu nënshtruan hetimit penal dhe u paraburgosën.

Më pas, prokuroria e Stambollit hapi një hetim kundër kërkuesit për përhapjen e propagandës në favor të një organizate terroriste. Gjykata Penale të Stambollit e shpalli fajtor për të gjitha akuzat në shtator 2018. Më 7 dhjetor 2018, filloi të vuajë dënimin me burg. Në shtator 2019, ai u la i lirë pas përfundimit të paraburgimit sipas procesit të parë, pasi iu pezullua dënimi i dhënë në vitin 2018. Pak kohë më vonë, Gjykata e Magjistraturës e Ankarasë e vendosi sërish në paraburgim, me kërkesë të prokurorisë së Ankarasë, në një hetim të veçantë ku pretendoheshin akuzat të tjera për të njëjtat ngjarje.

Z. Demirtaş vazhdimisht ankimoi para gjykatave përkatëse ligjshmërinë e paraburgimit fille-

star dhe më tej, në kuadrin e procesit të Diyarbakirit. Gjatë gjithë këtyre proceseve, kërkuesi vazhdimisht pretendonte se paraburgimi ishte i paligjshëm pasi të gjitha akuzat ndaj tij kishin të bënin me fjalime dhe opinion politike për të cilat zbatohet mospërgjegjësia e parlamentarit sipas Kushtetutës. Ai pohoi se nuk kishte shkaqe të mjaftueshme për paraburgimin e tij dhe se privimi i lirisë kishte për qëllim t’i mbyllte gojën opozitës politike. Gjithashtu, ai mohoi të kishte kryer ndonjë vepër penale dhe argumentoi se ishte ndaluar për shprehjen e pikëpamjeve kritike në lidhje me politikën e ndjekura nga Presidenti i Turqisë.

Kërkuesi paraqiti disa kërkesa para Gjykatës Kushtetuese turke duke pretenduar se paraburgimi i tij ishte i paligjshëm dhe se i ishte shkelur e drejta e lirisë së shprehjes dhe e drejta për t’u zgjedhur. Gjykata Kushtetuese hodhi poshtë kërkesën e tij të parë në vitin 2017, duke lënë në fuqi ndër të tjera edhe ndryshimin kushtetues. Në vitin 2020, Gjykata Kushtetuese e njohu ligjshmërinë e paraburgimit fillestar të kërkuesit, por konstatoi se i ishte shkelur e drejta për liri për shkak të shqyrtimit gjyqësor joefektiv mbi ligjshmërinë e paraburgimit të tij të mëtejshëm. Të gjitha ankimet e tjera u rrëzuan.

Në një kërkesë tjetër para Gjykatës Kushtetuese, ankuesi sfidoi ligjshmërinë e paraburgimit të tij të mëtejshëm. Procesi ende nuk është zhvilluar dhe rrjedhimisht kërkuesi po mbahet në burg.

Para Gjykatës, kërkuesi u ankua për shkeljen e të drejtave për liri (Neni 5, §§ 1, 3 dhe 4), për lirinë e shprehjes (Neni 10), për t’u zgjedhur dhe për të marrë detyrën e deputetit (Neni 3 i Protokollit nr. 1), si dhe abuzimit me detyrën në vendosjen e kufizimeve ndaj të drejtave të njeriut të njohura nga Konventa (Neni 18, në lidhje me Nenin 5 § 1)

Në vitin 2018, një Dhomë e Gjykatës konstatoi shkeljen e Neneve 5 § 3, 18 (në lidhje me Nenin 5 § 3) dhe Nenin 3 të Protokollit nr. 1. Por, çmoi se nuk ka pasur shkelje të Nenit 5 §§ 1 dhe 4 dhe nuk e konsideruan të nevojshme ta shqyrtojë çështjen sipas Nenit 10. Çështja iu referua Dhomës së Madhe me kërkesë të të dyja palëve.

Dhoma e Madhe hodhi poshtë disa kundërshtime paraprake për pranueshmërinë e ankesave. Në gjykimin në themel, në kundërshtim me qasjen e Dhomës, ajo i dha lirisë së shprehjes një rol qendror në arsyetimin e saj, duke e nisur analizën nga këndvështrimi i Nenit 10. Gjykata konstatoi se heqja e imunitetit të aplikantit, paraburgimi dhe ndjekja e tij penale bazoheshin në referenca ligjore të paparashikueshme, në kundërshtim me Nenin 10. Arsyetimi dhe gjetjet mbi këtë pikë ishin të rëndësishme, në mos vendimtare, sa u përket gjetjeve shtesë të Gjykatës për shkeljen e të drejtave të tjera, në veçanti të Nenit 5 § 1 të Konventës dhe Nenit 3 të Protokollit nr. 1. Gjykata urdhëroi, sipas Nenit 46, lirim të menjëhershëm të kërkuarit.

Neni 10 (liria e shprehjes) — Gjykata analizoi me kujdes procedurat parlamentare për ndryshimin kushtetues, si dhe arsyet e dhëna nga gjykatat vendore për paraburgimin fillestar të kërkuarit dhe për aktakuzën e vitit 2017. Ajo vuri në dukje se e para kishte qartësisht për qëllim heqjen e imunitetit një grupi të identifikueshëm të anëtarëve të opozitës parlamentare për fjalimet e tyre, kurse e dyta mbështetej ekskluzivisht në deklaratat dhe opinionet e shprehura nga kërkuari. Heqja e imunitetit parlamentar të kërkuarit dhe paraburgimi i tij në pritje të gjykimin, si dhe ndjekja penale përbënin ndërhyrje në të drejtat e tij për lirinë e shprehjes.

Dispozitat ligjore që formonin bazën për ndërhyrjen ishin: (1) ndryshimi kushtetues, dhe (2) dispozitat e Kodit Penal në lidhje me akuzat që lidhen me terrorizmin. Sa i përket cilësisë së tyre, pyetja ishte nëse interpretimi dhe zbatimi i tyre kishte qenë i parashikueshëm nga kërkuari në momentin kur ai kishte mbajtur ato fjalime. Gjykata i shqyrtoi ato me radhë.

(1) Gjykata vuri në dukje se ky ndryshim ndikonte vetëm tek paprekshmëria, jo tek mungesa e përgjegjësisë, e cila synon në mënyrë specifike mbrojtjen e lirisë së shprehjes së anëtarëve të parlamentit. Prandaj, edhe pas amendimit, anëtarët e parlamentit vazhduan të gëzojnë mbrojtje ligjore

për fjalimet politike në Asambleen Kombëtare dhe për përsëritjen ose shpërndarjen e tyre jashtë Kuvendit. Vetëm Kuvendi mund të kishte vendosur ndryshe, duke ndjekur procedurën kushtetuese në fuqi, duke parashikuar garanci procedurale. Prandaj, kishte qenë detyrë e gjykatave vendase që të përcaktonin para së gjithash nëse fjalimet politike të kërkuarit mbulohehin apo jo nga përjashtimi i parlamentit nga kjo lloj përgjegjësie. Kërkuari ishte mbështetur tek ky argument që prej paraburgimit të tij fillestar në pritje të gjykimin. Gjykata u habit nga mungesa e analizës së argumentit të kërkuarit për këtë pikë nga gjykatat vendase në të gjitha nivelet, përfshirë edhe nga Gjykata Kushtetuese. Edhe po të supozohej se fjalimet e paraqitura nuk mbulohehin nga ky përjashtim nga përgjegjësia, amendamenti kushtetues ngriti çështjen e parashikueshmërisë në vetvete, pasi i zhveshi anëtarët e parlamentit nga masat mbrojtëse procedurale të parashikuara nga Kushtetuta kundër heqjes së imunitetit. Këto përfshinin një vlerësim individual dhe vendimin nga ana e Kuvendit për gjendjen e secilit prej anëtarëve të parlamentit në fjalë dhe për të drejtën e ankimit në Gjykatën Kushtetuese. Për më tepër, Gjykata iu përmbajt plotësisht gjetjes së qartë të Komisionit të Venecias se ky amendament i paprecedent *ad homines* kishte pasur si synim shprehimisht deklaratat specifike të anëtarëve të parlamentit, veçanërisht ato të opozitës, dhe kështu kishte qenë një “keqpërdorim i procedurës së ndryshimeve kushtetuese” (Komisioni i Venecias, [Turqia — Opinion mbi pezullimin e paragrafit të dytë të nenit 83 të Kushtetutës](#), opinionin nr. 858/2016 i datës 14 tetor 2016). Në këtë kontekst, anëtarët e parlamentit nuk mund të kishin pritur në mënyrë të arsyeshme që ky amendament të zbatohet gjatë mandatit të tyre. Kjo ndërhyrje nuk kishte qenë e parashikueshme.

2) Gjykata theksoi se fjalimet e kërkuarit ishin baza e vetme faktike për paraburgimin e kërkuarit për akuzat të lidhura me terrorizmin. Ajo vërejt se vendimet e gjykatave vendase nuk e tregonin qartë dhe saktë se cilat kishin qenë veprat penale që përbënin bazën për paraburgimin e kërkuarit. Megjithatë, ajo vlerësoi se vepra penale e formimit apo udhëheqjes së një organizate terroriste

të armatosur dhe anëtarësimi në një organizatë të tillë (neni 314 i Kodit Penal Turk) kishte luajtur një rol kryesor. Në këtë rast, gjykatat vendase kishin aplikuar një interpretim të gjerë të veprave penale dhe nuk kishin arritur të bënin analizën e elementeve të krimit të zhvilluar nga Gjykata e Kasacionit (Gjykata më e lartë). Deklaratat politike të bëra nga kërkuesi ishin konsideruar të mjaftueshme për të përbërë akte të cilat vendosnin një lidhje aktive midis kërkuesit dhe një organizate të armatosur, pa një analizë të duhur kontekstuale. Kjo kishte ndodhur në një kontekst të përgjithshëm në të cilin, siç theksohet nga Komisioneri për të Drejtat e Njeriut, ishte gjithnjë e më e zakonshme që provat e përdorura për të justifikuar paraburgimin të kufizoheshin vetëm tek deklaratat dhe aktet që nuk ishin të dhunshme dhe që në parim duhet të mbrohen nga Neni 10. Për më tepër, Komisioni i Venecias deklaroi se në zbatimin e nenit 314 të Kodit Penal, gjykatat kombëtare shpesh kishin tendencë të vendosnin për anëtarësimin ose jo të një personi në një organizatë të armatosur bazuar në prova shumë të dobëta (Komisioni i Venecias, [Opiniononi për nenet 216, 299, 301 dhe 314 të Kodit Penal Turk](#), opiniononi nr. 831/2015 i datës 16 mars 2016). Gama e akteve që mund të kishin justifikuar paraburgimin e kërkuesit në lidhje me veprat e rënda në fjalë ishte tepër e gjerë për të siguruar mbrojtje adekuate nga ndërhyrjet arbitrare të autoriteteve kombëtare. Në veçanti, një interpretim i tillë nuk mund të justifikohet kur përfshinte barazimin e ushtrimit të së drejtës së lirisë së shprehjes me përkatësinë, formimin ose udhëheqjen e një organizate terroriste të armatosur, në mungesë të lidhjeve konkrete të provave me një organizatë terroriste. Prandaj, dispozitave të kundërshtuara u mungonte cilësia e kërkuar e parashikueshmërisë.

Neni 5 § 1 (e drejta për liri — ekzistenca e shkaqeve të arsyeshme të kryerjes së një krimi) — Sa i përket çështjes nëse ekzistonte një dyshim i arsyeshëm për kryerjen e krimeve — kriter për paraburgimin sipas Nenit 5 § 1 (c) — Dhoma e Madhe bëri një vlerësim shumë të kujdesshëm të akuzave të ngriura kundër kërkuesit dhe provave mbështetëse dhe nuk u pajtua përfundimisht me konstatimin e Dhomës që nuk kishte shkelje. Gjykata konsta-

toi se fjalimet e kundërshtuara politike të mbajtura nga ana e aplikantit, sa i përket përmbajtjes dhe kontekstit të tyre, edhe kur shprehnin kritika të ashpra dhe mendime tronditëse, nuk mund të shiheshin nga një vëzhgues objektiv si akte që nxisin ose që toleronin dhunën. Në këtë drejtim, duhej të merrej parasysh se ato ishin të lidhura me ushtrimin e të drejtave të kërkuesit të lirisë së shprehjes si deputet i parlamentit. Gjykata arriti në përfundimin se vendimet për paraburgimin e kërkuesit nuk përmbanin prova që mund të tregonin një lidhje të qartë midis veprimeve të tij dhe veprave penale për të cilat ai ishte arrestuar. Prandaj, kishte pasur shkelje të Nenit 5 § 1.

Neni 3 i Protokollit nr. 1 (e drejta për zgjedhje të lira dhe të ndershme) — E drejta për zgjedhje të lira përfshin të drejtën e anëtarëve të zgjedhur për të qenë pjesë e Parlamentit. Gjykata theksoi varësinë ndërmjet Nenit 10 dhe Nenit 3 të Protokollit nr. 1 dhe rëndësinë e veçantë të saj kur përfaqësuesit e zgjedhur në mënyrë demokratike mbaheshin në paraburgim për shprehjen e mendimeve të tyre politike. Gjykata vlerëson se në çdo rast që një anëtar i parlamentit ndalohej në paraburgim në kundërshtim me Nenin 10 se për mungesë të dyshimit të arsyeshëm ka si pasojë shkelje të Nenit 3 të Protokollit nr. 1. Këtu përfshihen rastet, sikurse ai para Gjykatës, ku gjykatat vendase nuk kanë marrë parasysh se veprat penale në fjalë kanë qenë të lidhura drejtpërdrejt me aktivitetet politike të viktimës.

Neni 18, bashkë me Nenin 5 § 1 (abuzim me kufizimet e lirisë personale) — Edhe pse Gjykata proceduralisht nuk lejohej ta shqyrtonte pretendimin për abuzim me kufizimin në lidhje me Nenin 10, arsyetimi dhe gjetjet e saj në këtë pikë janë relevante për lirinë e shprehjes. Gjykata shqyrtoi nëse ndalimi në paraburgim i kërkuesit ishte bërë me të vërtetë për një qëllim tjetër, përtej atij të goditjes së krimit. Gjykata analizoi disa faktorë, duke përfshirë: (1) kontekstin dhe efektet e ndryshimit kushtetues; (2) nëse ekzistonte një model i ndalimit dhe ndjekjes penale të anëtarëve të opozitës për opinionet e tyre; (3) kohën dhe efektin e paraburgimit fillestar, të vazhdueshëm dhe të mëvonshëm të kërkuesit, sidomos gjatë dy fushatave thelbësore (referendumi për reformën e

rëndësishme kushtetuese dhe zgjedhjet presidenciale); (4) gjetjet e organeve të tjera të Këshillit të Evropës për pavarësinë e sistemit gjyqësor sidomos gjatë gjendjes së jashtëzakonshme. Ajo doli në përfundimin se interpretimet e dala nga ky kontekst ishin në mbështetje të përfundimit se qëllimi në të vërtetë i autoriteteve për arrestimin me burg të kërkuesit kishin qenë qysh në fillim dhe vazhdonin të ishin thjesht një koperturë për qëllime të fshehura politike, gjë që përbën një çështje pa diskutim serioze për demokracinë.

Komentet e përgjithshme

Vendimi në çështjen *Demirtaş* është ndoshta më i rëndësishmi i dhënë nga Gjykata në 2020 dhe vendos standarde që shndërrohen në pika referimi në mbrojtjen e fjalës politike dhe lirisë së shprehjes në përgjithësi, kundër ndjekjes penale dashakeqe nën koperturën e luftës kundër terrorizmit dhe dhunës politike. Ajo e bën këtë përmes një qasjeje novatore (krahasuar me çështjen *Sabuncu e Të tjerë kundër Turqisë*, vendimi i 10 nëntorit 2020, kërkesa nr. 23199/17, komentuar më lart, dhe *Şahin Alpay kundër Turqisë*, vendimi i 20 marsit 2018, kërkesa nr. 16538/17), e cila i jep lirisë së fjalës dhe parimit të ligjshmërisë së kufizimeve një rol qendror dhe të dallueshëm në ruajtjen e shtetit të së drejtës, kur institucionet demokratike kërcënohen nga presionet autoritare dhe populiste nga brenda, nëpërmjet abuzimit me pushtetin e shumicës.

Ky rezultat u arrit përmes një qasjeje të dukshme interpretuese. Gjykata u largua nga konsideratat e ekonomisë gjyqësore në arsyetimin e saj dhe zhvilli plotësisht një interpretim koherent të të drejtave të ndryshme konvencionale, duke pasur parasysh konceptin gjithëpërfshirës të sundimit të ligjit. Gjykata u mbështet ndjeshëm në punën e organeve të tjera të Këshillit të Evropës, Komisionit të Venecias dhe në veçanti në punën e Komisionerit për të Drejtat e Njeriut.

Gjykata ka zhvilluar me kalimin e kohës një grup parimesh të bazuara në idenë se liria e fjalës është veçanërisht e rëndësishme për anëtarët e opozitës në parlament, duke bërë thirrje për mbikqyrje më të ngushtë nga Gjykata (*Castells kundër Spa-*

njes, vendimi i 23 prillit 1992, kërkesa nr. 11798/85; *Karácsony e Të tjerë kundër Hungarisë* [DhM], vendimi i 17 majit 2016, kërkesa nr. 42461/13 dhe 44357/13). Në këtë kuadër, ky vendim zhvillon në veçanti konceptin e parashikueshmërisë së ligjit, në dy aspekte. Së pari, ajo vendos disa kufizime për heqjen e imunitetit parlamentar nëpërmjet procedurës së ndryshimit kushtetues që synon grupet e opozitës, duke i privuar ato nga masat mbrojtëse që vijnë zakonisht me heqjen e privilegjeve. Së dyti, kërkon hartim të kujdesshëm të dispozitave të së drejtës penale dhe interpretim të rreptë nga gjykatat vendase në kuadër të luftës kundër terrorizmit dhe dhunës politike, në mënyrë që të ushtrimi i lirisë së shprehjes të mos barazohet me pjesëmarrjen në një organizatë terroriste, në mungesë të ndonjë prove konkrete të një lidhjeje të tillë. Duke e vendosur analizën e saj në nivelin e ligjshmërisë dhe jo atë të proporcionalitetit të kësaj ndërhyrjeje, ky vendim dërgon një paralajmërim të fortë se në një shoqëri demokratike, ligji duhet të ketë si funksionin parësor mbrojtjen nga përdorimi arbitrar i pushtetit dhe jo që të bëhet një nga mjetet e tij.

Konstatimi se ndalimi me paraburgim bazohej në dispozita, të cilave u mungonte cilësia e “ligjit” në kuptimin sipas konventës, kthehet drejtpërdrejt në analizën në kuadrin e drejtave të lirisë personale dhe zgjedhjes së lirë, në mënyrë të tillë që sqaron dhe zgjeron mbrojtjen e ofruar. Edhe nëse analizohet nga një tjetër këndvështrim, ky vendim forcon ndërlidhjen midis Neneve 5 dhe 10 të shpjeguara tashmë në çështjen *Sufuncu* dhe në çështje të tjera të kohëve të fundit (*Ragıp Zarakolu kundër Turqisë*, vendimi i 15 shtatorit 2020, kërkesa nr. 15064/12, *Şik kundër Turqisë (nr. 2)*, vendimi i datës 24 nëntor 2020, kërkesa nr. 36493/17, *Atilla Tş kundër Turqisë*, vendimi i 19 janarit 2021, kërkesa nr. 72/17). Ky vendim përforcon parimin sipas të cilit ushtrimi i lirisë së shprehjes nuk mund të gjenerojë në vetvete një “dyshim të arsyeshëm” për kryerjen e një krimi, duke qenë se Gjykata thekson një mbikqyrje shumë të rreptë të arsyeve të dhëna nga autoritetet kombëtare (*Fox, Campbell dhe Hartley kundër Mbretërisë së Bashkuar*, vendimi i 3 gushtit 1990, kërkesë nr. 12244/86 12245/86 12383/86). Po kështu, ky vendim, duke zgjeruar fushëveprimin e së drejtës për zgjedhje

të lira, përfshin “të drejtën për t’u ulur (në Kuvend)” për anëtarët e zgjedhur të parlamentit, duke theksuar se, parimisht, në rastet kur ndalimi me paraburgim i një anëtari të parlamentit nuk mund të konsiderohet i pajtueshëm me kërkesat e Nenit 10 të Konventës, ai shkel, gjithashtu, edhe Nenin 3 të Protokollit nr. 1.

Në fund, konstatimi i një shkeljeje të Nenit 18 është i një rëndësie të veçantë. Së pari, ai nënvizon dimensionin politik të çështjes dhe ekzistencën në Turqi të një problemi me respektimin e lirisë, sigurisë dhe lirisë së shprehjes. Së dyti, ai i përgjigjet kritikave pas mos-konstatimit të asnjë shkeljeje në çështjen *Sabuncu* dhe largohet ndjeshëm nga kjo qasje në çështjen e dytë. Ai rivedos plotësisht parimet e artikuluara në çështjen [Merabishvili kundër Gjeorgjisë](#) ([DhM], vendimi i 8 nëntorit 2017, kërkesa nr. 72508/13). Në veçanti, ky

vendim rikujton se nuk ka asnjë arsye që Gjykata të kufizohet tek “provat e drejtpërdrejta” në lidhje me ankesat në kuadrin e Nenit 18 ose të aplikojë një standard të veçantë provash për akuza të tilla. Me zbatimin e këtyre parimeve, ajo kryen një analizë të hollësishme dhe të zgjeruar të situatës në Turqi në kohën kur ka ndodhur ngjarja, duke u mbështetur edhe në informacionin e dhënë nga ndërhyrësit e tretë. Në fund, konstatimi i një shkeljeje të Nenit 18, do të thotë se ndalimi në paraburgim, në vazhdim dhe më pas i z Demirtaş kishte për qëllim ta bënte atë që të heshte si udhëheqës i opozitës dhe të mos e linte që të ushtronte të drejtat e tij politike sipas Konventës. Kjo, thotë se vendimi, nuk i lë Gjykatës asnjë mundësi zgjidhjeje, por që të vendoste të vetmen zgjidhje të mundshme për situatën: lirimin e menjëhershëm të z. Demirtaş.

Liria e shprehjes dhe liria e mediave në Evropën Juglindore (JUFREX)

Projekti është i pjesë e "Instrumentit Horizontal për Ballkanin Perëndimor dhe Turqinë 2019–2022" dhe bazohet në rezultatet e arritura gjatë programit të mëparshëm të bashkuar rajonal të BE/KE "Përforsimi i Ekspertizës Gjyqësore mbi Lirinë e Shprehjes dhe Medias në Evropën Juglindore (JUFREX)". Veprimi rajonal është i ndërlidhur fuqishëm me gjashtë veprimet JUFREX që janë specifike për Përfituesin në: Shqipëri, Bosnjë e Hercegovinë, Kosovë*, Maqedoninë e Veriut, Malin e Zi dhe Serbi.

Aktivitetet e JUFREX implementohen me synim që të:

- "Promovojnë lirinë e shprehjes dhe lirinë e medias në përputhje me standardet evropiane;
- "Përmirësojnë zbatimin e atyre standardeve duke angazhuar një sërë aktorësh përgjegjës për të aplikuar standarde të tilla në punën e tyre të përditshme, përkatësisht: gjyqtarë, prokurorë, avokatë, oficerë policie, përfaqësues të autoriteteve rregullatore të mediave, aktorë të medias dhe studentë;
- "Konsolidojnë një platformë për bashkëpunim, diskutim dhe shkëmbim rajonal të praktikave të mira.

Kur ekziston një mjedis favorizues për lirinë e shprehjes dhe lirinë e medias dhe e drejta për të kërkuar, dhënë dhe marrë informacion është e mbrojtur mirë, qytetarët mund të marrin pjesë vërtet në proceset demokratike. Institucionet kombëtare të trajnimit për profesionistët ligjorë (Akademitë Gjyqësore dhe Dhoma e Avokatëve) luajnë rol kryesor për ta bërë këtë realitet.

Të gjitha aktivitetet e JUFREX bazohen në mjete inovative dhe moderne të mësimnxënies për lirinë e shprehjes dhe lirinë e medias dhe përvetësojnë një metodologji dinamike për mësimnxënie nga të rriturit dhe një model kokë-më-kokë.

"Instrumenti Horizontal për Ballkanin Perëndimor dhe Turqinë 2019–2022" është një iniciativë e bashkuar e Bashkimit Evropian dhe Këshillit të Evropës që u mundëson Përfituesve t'i përmbushin agjendat e tyre të reformave në fushat e të drejtave të njeriut, sundimit të ligjit dhe demokracisë dhe të jenë në përputhje me standardet evropiane, përfshirë aty ku është e nevojshme brenda kornizës së procesit të zgjerimit të BE-së.

* Ky emërtim nuk paragjykon qëndrimin rreth statusit dhe është në vijë me Rezolutën 1244 të Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara dhe mendimin e Gjykatës Ndërkombëtare të Drejtësisë rreth shpalljes së pavarësisë së Kosovës.

Këshilli i Evropës është organizata kryesore e të drejtave të njeriut në kontinent. Ai përfshinë 47 shtete anëtare, përfshirë të gjithë anëtarët e Bashkimit Evropian. Të gjitha shtetet anëtare të Këshillit të Evropës kanë nënshkruar Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut, një traktat i krijuar për t'i mbrojtur të drejtat e njeriut, demokracinë dhe sundimin e ligjit. Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut mbikëqyr zbatimin e Konventës në shtetet anëtare.

www.coe.int

Shtetet anëtare të Bashkimit Evropian vendosën që gradualisht ta lidhin dijen, burimet dhe fatet e tyre. Së bashku ata ndërtuan një zonë të stabilitetit, demokracisë dhe zhvillimit të qëndrueshëm, duke ruajtur larminë kulturore, tolerancën dhe liritë individuale. Bashkimi Evropian i zotohet bashkëndarjes së arritjeve dhe vlerave të tij me shtetet dhe popujt përtej kufijve të tij.

www.europa.eu

Financuar nga Bashkimi Evropian dhe Këshilli i Evropës

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Zbatohet nga Këshilli i Evropës